

**ՓՈՔՐ ՀԻՂՐՈՒԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻՑ
ԱՌԱՔՎՈՂ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՍԱԿԱԳՆԵՐԻ
ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ**

Սույն մեթոդիկան սահմանում է փոքր հիդրոէլեկտրակայաններում (մինչև 10 ՄՎտ տեղակայված հզորություն) արտադրվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագների հաշվարկման սկզբունքները:

Սույն մեթոդիկայի համաձայն սահմանված սակագները հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ ենթակա չեն վերանայման առնվազն հինգ տարի, բացառությամբ հետևյալ դեպքերի.

- սույն մեթոդիկայի 3.2 կետում նշված դեպքում»
- երբ լիցենզավորված անձը խախտում է գործունեության լիցենզիայի պայմանները:

Սույն մեթոդիկայով սահմանվող սակագները չպետք է գերազանցեն հանձնաժողովի համապատասխան որոշմամբ սահմանված փոքր հիդրոէլեկտրակայաններում էլեկտրական էներգիայի արտադրության սահմանային սակագինը:

1. ՍԱԿԱԳՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ

Էլեկտրական էներգիայի արտադրության սակագների սահմանման հիմքում դրվում է անհրաժեշտ հասույթի (**ԱՀ**) ապահովման սկզբունքը, ըստ որի ընկերության կողմից էլեկտրական էներգիայի վաճառքից ստացված հասույթը պետք է բավարարի՝

- էլեկտրական էներգիայի հուսալի և անվտանգ արտադրության համար անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսերի (**ՇՊԾ**) իրականացմանը,
 - էլեկտրական էներգիայի արտադրության համար օգտակար և օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության (**Մ**) հատուցմանը,
 - էլեկտրական էներգիայի արտադրության համար օգտակար և օգտագործվող ակտիվների դիմաց ողջամիտ շահույթի (**Շ**) ապահովմանը:
- Այսինքն՝

$$\text{ԱՀ} = \text{ՇՊԾ} + \text{Մ} + \text{Շ}$$

Փոքր հիդրոէլեկտրակայանների կողմից իրացվող էլեկտրական էներգիայի համար սահմանվում են միադրույք (դրամ/կՎտժ) սակագներ, որոնք հաշվարկվում են հետևյալ բանաձևով.

$$\text{Մ} = \frac{\text{ԱՀ}}{\text{ԱԷ}}$$

որտեղ՝

ԱԷ - առաքվող էլեկտրական էներգիայի քանակն է:

2. ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ և ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԾԱԽՍԵՐ

Սակագնի հաշվարկում ներառվում են այն ծախսերը, որոնք հիմնավորված և անհրաժեշտ են էլեկտրական էներգիայի արտադրության համար:

Կարգավորման նպատակով օգտագործվում է ծախսերի հետևյալ դասակարգումը.

- հիմնական արդյունաբերաարտադրական անձնակազմի աշխատավարձ,
- հատկացումներ սոցիալական ապահովության հիմնադրամին,
- շահագործման համար անհրաժեշտ նյութական ծախսեր,

- տեխնիկական սպասարկման և նորոգման ծախսեր,
- իրացման ծախսեր,
- վարչական ընդհանուր ծախսեր,
- «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված՝ սակագներով փոխհատուցվող այլ ծախսեր:

Էլեկտրական էներգիայի արտադրության գործունեությանը չառնչվող ծախսերն ու եկամուտները չեն ընդգրկվում Էլեկտրական էներգիայի սակագնի հաշվարկում և հանձնաժողովի կողմից չեն կարգավորվում:

Շահագործման և պահպանման ծախսերի առանձին բաղադրիչները որոշվում են սույն մեթոդիկայի անբաժանելի մաս կազմող աղյուսակներում բերված ցուցանիշներով (№№ 1, 2, 3) և հանձնաժողով ներկայացված հաշվետվություններում արտացոլված ծախսերի վերլուծության հիման վրա:

3. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՇՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

3.1 Մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմնական միջոցների ձեռքբերման (կամ կառուցման) արժեքից՝ գծային եղանակով, ելնելով նրանց օգտակար ծառայության տևողությունից:

Նոր կառուցվող փոքր հիդրոէլեկտրակայանների օգտակար և օգտագործվող ճանաչված բոլոր հիմնական միջոցները կարելի է դիտարկել որպես մեկ ակտիվ՝ իրենց գումարային արժեքով, որի նկատմամբ կկիրառվի միջինացված մաշվածության նորմա՝ տարեկան 3.3%:

Նախկինում կառուցված և մասնավորեցված փոքր հիդրոէլեկտրակայանների հիմնական միջոցները բաժանվում են երկու խմբի.

ա) մասնավորեցման պահին գոյություն ունեցող հիմնական միջոցներ, որոնք դիտարկվում են որպես մեկ միասնական ակտիվ՝ գնահատված մասնավորեցման պայմանագրի արժեքով,

բ) մասնավորեցման պահից հետո ձեռք բերված (կառուցված) հիմնական միջոցներ, որոնք գնահատվում են նրանց ձեռքբերման (կառուցման) արժեքով:

Սույն կետի ա) խմբի համար կիրառվում է միջինացված մաշվածության նորմա (6.6%), իսկ բ) խմբի հիմնական միջոցների մաշվածությունը հաշվարկվում է առանձնացված՝ ելնելով նրանց օգտակար ծառայության տևողությունից:

3.2 Փոխառու միջոցների ներգրավմամբ կառուցված հիդրոէլեկտրակայանների համար, այդ միջոցների վերադարձի ժամկետում վճարունակության ապահովման նպատակով, կարող են կիրառվել վերը նշված մաշվածության նորմաներից ավելի բարձր նորմաներ, սակայն ոչ ավել քան տարեկան 16.67%: Այդ նորմայով կարող է դուրս գրվել հիմնական միջոցների արժեքի ոչ ավել քան 50% -ը:

Փոխառու միջոցների վերադարձման ժամկետը լրանալուց հետո դուրս չգրված հիմնական միջոցների (հաշվեկշռային) արժեքի նկատմամբ կիրառվում է, նրանց մնացած օգտակար ծառայության տևողության ընթացքում, դուրս գրումը ապահովող գծային մաշվածության համապատասխան նորմա:

4. ՈՂՋԱՄԻՏ ՇԱՀՈՒՅԹ

Անհրաժեշտ հասույթում ներառվող ողջամիտ շահույթի մեծությունը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$\text{ՇԱՀՈՒՅԹ} = \text{ՇԱՀՈՒՅԹԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ԲԱԶԱ} \times \text{ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ՇԱՀՈՒԹԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐՄԱ}$$

Շահույթի հաշվարկման բազան հիդրոէլեկտրակայանի զուտ ակտիվների արժեքն է, որի բաղկացուցիչ մասերն են՝

- ա) էլեկտրական էներգիայի արտադրության և առաքման համար օգտակար և օգտագործվող հիմնական արտադրական միջոցների սկզբնական արժեքից հանած կուտակված մաշվածությունը (սակագնով հաշվարկված):

Սկզբնական արժեքը ակտիվի ձեռքբերման կամ կառուցման ժամանակ փաստացի վճարված, փաստաթղթերով ձևակերպված դրամական միջոցների գումարն է, իսկ այլ կերպ հատուցելու դեպքում՝ հատուցման իրական արժեքն այն պահից, երբ այդ միջոցը նախատեսվում է օգտագործել էլեկտրական էներգիայի արտադրության համար:

Սկզբնական արժեքում հաշվի են առնվում միայն հանձնաժողովի կողմից ընդունված կառուցման նախագծի սահմաններում կատարված ծախսերը: Նախագծում նախատեսված աշխատանքների ծավալների գերազանցման դեպքում լրացուցիչ ծախսերը հաշվի են առնվում միայն այն դեպքում, երբ դրանք հիմնավորող նախագծային փոփոխությունները նախապես համաձայնեցված են հանձնաժողովի հետ:

Սեփականատիրոջ փոխվելու դեպքում էլեկտրական էներգիայի սակագնի հաշվարկում ներառված հիդրոէլեկտրակայանի հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքը մնում է անփոփոխ:

բ) Շրջանառու կապիտալը, որի թույլատրելի չափը հաշվարկվում է որպես բոլոր ընթացիկ ակտիվների և ընթացիկ պարտավորությունների տարբերություն: Ընթացիկ ակտիվները և պարտավորությունները որոշվում են՝ ելնելով հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված շրջանառության ժամկետներից:

Հիդրոէլեկտրակայանի շահագործման ընթացքում զուտ ակտիվների մեծացման համար կատարված ներդրումները շահույթի և մաշվածության հաշվարկման բազայում հաշվի են առնվում միայն իրականացումից հետո՝ համաձայն «Լիցենզավորված անձանց կողմից հանձնաժողով ներկայացվող զարգացման ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցման կարգի»:

Փոխառու միջոցների վերադարձի ժամկետում վճարունակության ապահովման նպատակով՝ սույն մեթոդիկայի 3.2 կետով սահմանված մաշվածության նորմաների կիրառման դեպքում՝ շահույթի հաշվարկման բազա է հանդիսանում այդ ժամանակահատվածի զուտ ակտիվների միջին մեծությունը:

Ակտիվների նկատմամբ շահութաբերության նորմայի թույլատրելի մեծությունը սահմանում է հանձնաժողովը հաշվի առնելով ֆինանսական շուկաներից կապիտալի ներգրավման հնարավորությունները և արժեքները:

Փոքր հիդրոէլեկտրակայանների համար հանձնաժողովը սահմանում է շահութաբերության նորմայի մեծություն մինչև հարկումը:

Շահութաբերության նորման կիրառվում է զուտ ակտիվների արժեքի նկատմամբ՝ հաշվի չառնելով նրա ֆինանսավորման կառուցվածքը (սեփական և փոխառու կապիտալ): Փոխառու կապիտալի սպասարկման համար անհրաժեշտ ֆինանսական ծախսերն ընդգրկվում են հաշվարկային շահույթում և ծախսային հոդվածներում հաշվի չեն առնվում: Շրջանառու կապիտալի կազմում հաշվի չի առնվում վարկերի սպասարկման համար պահանջվող դրամական միջոցների մեծությունը:

5. ԱՌԱՔՎՈՂ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՔԱՆԱԿ

Սակագնային հաշվարկներում որպես առաքվող էլեկտրական էներգիայի հաշվարկային մեծություն (W) ընդունվում է միջին բազմամյա արտադրության ($W_{արտ}$) և հիդրոէլեկտրակայանի անխուսափելի տեխնոլոգիական կորուստների ու սեփական, տնտեսական կարիքների համար ծախսվող էլեկտրական էներգիայի (ΔW) տարբերությունը.

$$W = W_{արտ} - \Delta W$$

Այդ մեծությունը հանդիսանում է հաշվարկային նաև այն դեպքերում, երբ հիդրոէլեկտրակայանի արտադրանքի մի մասը չի իրացվում, այլ օգտագործվում է հիդրոէլեկտրակայանի հետ նույն ընկերության կազմում գտնվող այլ սպառողների կարիքների համար:

Արտադրվող էլեկտրական էներգիայի միջին բազմամյա մեծությունը որոշվում է ջրատնտեսական և էներգետիկական հաշվարկների հիման վրա, որոնք կատարված են համապատասխան լիցենզիա ունեցող նախագծային կազմակերպությունների կողմից: Այն կարող է վերանայվել, եթե ջրային հաշվեկշռում կամ հիդրոէլեկտրակայանի կառույցներում և սարքավորումներում արտադրության ծավալի վրա ազդող փոփոխություններ են կատարվում:

Միջին բազմամյա արտադրության ծավալների նկատմամբ տատանումները, որոնք արդյունք են ջրի հոսքի բնական փոփոխությունների, սակագների հաշվարկում հաշվի չեն առնվում: Դրանց հետ կապված շահույթի տատանման ռիսկերն ընկնում են ընկերության վրա և սակագնով չեն փոխանցվում սպառողներին:

Անխուսափելի տեխնոլոգիական կորուստների և սեփական ու տնտեսական կարիքների համար անհրաժեշտ էլեկտրական էներգիայի քանակը որոշվում է համաձայն հանձնաժողովի կողմից հաստատված մեթոդիկայի:

ՓՈՔՐ ՀԻՂՐՈՒԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻՑ ԱՌԱՔՎՈՂ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՍԱԿԱԳՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎՈՂ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԾԱԽՍԵՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Աղյուսակ № 1

ՀԻՂՐՈՒԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ

Մեկ ագրեգատի հզորությունը (ՄՎտ)	Ագրեգատների թվաքանակը					
	1	2	3	4	5	6
մինչև 0.5	1	2	3	4	5	6
0.6 – 1	2	3	4	5	6	7
1.1 – 1.5	2	4	6	7	8	9
2	2	5	7	8	9	-
3	3	6	8	-	-	-
4	3	6	-	-	-	-
5	3	7	-	-	-	-
6	4	-	-	-	-	-
7	4	-	-	-	-	-
8	5	-	-	-	-	-
9	5	-	-	-	-	-
10	6	-	-	-	-	-

Աղյուսակում նշված անձնակազմի թվաքանակը, ստորև բերված կառուցվածքների և սարքավորումների առկայության դեպքում, բազմապատկվում է հետևյալ գործակիցներով.

Գործակիցներ՝

- թունելների համար՝ 1.03
- մինչև 10 ՄՎտ հզորությամբ դերիվացիոն
հիդրոէլեկտրակայանների համար՝ 2.00
- լեռնային և սեյսմիկ շրջաններում ճանապարհների
սպասարկման յուրաքանչյուր լրիվ 5 կմ-ի համար 1.03
- ծանր ձնային պայմաններով դժվարամատչելի
լեռնային շրջանների համար՝ 1.20

**ՀԻՂԻՈՒԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ**

Փոքր հիդրոէլեկտրակայանի հզորությունը (ՄՎտ)	Վարչական անձնակազմի թվաքանակը
մինչև 1	3
1 և ավելի	4

Փոքր հիդրոէլեկտրակայանների անձնակազմի միջին ամսական աշխատավարձի չափը որոշվում է՝ ելնելով ամբողջ էներգահամակարգի արտադրող կայանների (առանց ՀԱԷԿ-ի) միջին ամսական աշխատավարձից, կիրառելով **1,2** գործակից՝ սակագների գործողության ժամանակ արժեզրկումը հաշվի առնելու համար:

**ՓՈՔՐ ՀԻՂՐՈՒՆԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՀԻՂՐՈՒՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ
ԵՎ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՎ ԸՆԹԱՑԻԿ ՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԾԱԽՍԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ**

Կուռուցվածքներ և սարքավորումներ	Հիմնական և ընթացիկ նորոգում (% կառուցման արժեքից)
Պատվար (բետոնե)	0.94
Պատվար (հողային)	0.63
Ջրընդունիչ, ջրթափ	0.14
Տղմագտարան, ակվեդուկ (բետոնե), դյուկեր	0.22
Ջրանցք, ճնշման ավազան	0.19
Թունել	0.09
Ճնշման խողովակաշար և կարգավորող աշտարակ (բետոնե)	0.22
Ճնշման խողովակաշար և կարգավորող աշտարակ (մետաղյա)	0.42
Հիդրոէլեկտրակայանի շենք	0.14
Հիդրոագրեգատներ և օժանդակ սարքավորումներ	1.35
Ուժային էլեկտրատեխնիկական սարքավորումներ և բաշխիչ սարքեր	3.63
Այլ էլեկտրատեխնիկական սարքավորումներ	3.13

